

Fågelrapport Ulricehamns kommun 2023

Tack vare alla fågelobservatörer som lägger in sina observationer på Artportalen, fick undertecknad lite jobb även i år med att sammanställa en återblick över ett gånget år i vår kommun, denna gång 2023! Bidrog till detta arbete gjorde inte mindre än 253 rapportörer, vilka matade in 23.836 rapporter på Ap. Det är ca 2.500 rapporter färre än förra året, trots fler rapportörer än något tidigare år, men resultatet ger tillräckligt med underlag och jobb ändå.

Artlistan blev antalsmässigt två arter kortare än förra året, eller precis 200 st. Som tidigare konstaterats landar de flesta år nära denna siffra, och det är väl helt okey. Ingen ny art kunde berika kommunens artlista detta år, i likhet med året innan.

Återigen blir det en månadsvis genomgång av vad som har setts under året, samt lite häckningsuppgifter.

JANUARI

Januari blev en mestadels mild månad med mycket barmark och isfria sjöar. Stora översvämningar i Mogden och Viskan. Bra för vatten- och åkermarksfåglar. Som vanligt många bakslag med snö emellanåt. Örnsparning på Komosse den 27:e i ett nästan snöfritt landskap, men en vecka senare var det skidföre på golfbanan.

Redan på årets första dag observerades mer än en fjärdedel av hela årets arter, 56 st. Däribland kan nämnas **bläsand**, **snatteband**, **brunand** och **salskrake**, där de tre förstnämnda är ovanliga vid denna tid, men nu inga problem med att hitta öppna vatten. Inte mindre än 26 bläsänder fanns i Ruggeboviken hela månaden. Enstaka **skäggdoppingar** sågs ännu i Åsunden på Nyårsdagen liksom den enda brunanden, en hane vid Fästeredssund.

En långstannande **smådopping** höll till vid Prången (senaste obs 23 feb) och en annan sågs i Gärdsjön den 14:e.

Forsärlan vid stadens reningsverk var kvar från föregående höst och dröjde kvar ända till slutet av februari. En **kungsfiskare** sågs vid Fästeredssund de första januaridagarna och en annan vid Viskan i Varnum den 7:e.

Det milda vädret gav utrymme för stare och råka den 7:e, **ängspiplärka** och **tofsvipa** dagen därpå, **röd glada** och **pilgrimsfalk** den 14:e, **skogsduva** den 18:e och 19:e, **fjällvråk** den 18:e samt **järnsparv** (på två matningar) och **rödvingetrast** den 27:e, men troligen är några av dessa kvarstannare från närliggande områden och inga nyanlända från vinterkvarteren. De något mer normalt anländande tofsviporna sågs först en dryg månad senare och ängspiplärkan först den 16 mars, järnsparven den 17 mars samt rödvingetrasten den 19 mars. Inga skogsduvor har setts under januari tidigare. Sågs

sedan sparsamt från 1 mars. Pilgrimsfalkar sågs sedan vid flera tillfällen, även under häckningstid, och senast 24 november.

Tåliga **säd-** och **bläsgäss** sågs också på flera platser. Bläsgåsen tycks bli allt talrikare och ett rekord sattes senare på Bredgårdsgärde med 90 ex den 19 mars.

Årets enda **större korsnäbbar** sågs på Komosse den 27:e, samt 2 april. Årets första **sparvuggla** hördes den 27:e och totalt blev det 12 ex, alla under årets första halva.

Vinterfåglar Inpå Knuten, fågelbordsräkningen - arrangerad av SOF/Birdlife Sverige - avslöpte som vanligt den sista helgen i januari, den 18:e i ordningen. Lite färre deltagare detta år (ca 15.900 matplatser) och därmed även lite färre räknade fåglar (ca 724.000 individer, motsvarande 45 individer/matning), kanske beroende på det milda vädret som inte lockade fram lika många matgäster som annars. I vår kommun deltog 57 matningar och ca 2.745 individer sågs (= 48 individer/matning), dvs lite lägre uppslutning och antal fåglar här också. Fyrtio arter rapporterades, en färre än året innan. I topp i år var talgoxen och blåmesen, som vanligt, både hos oss och i landet som helhet.

88 arter nås 31 januari och avslutades med **orre** (för tredje året i rad!), och man kan konstatera att denna vintermånad inte har någon fågeltorka. Nästan hälften av våra arter stannar ju kvar att beskåda under denna månad, om inte vintern är för sträng.

FEBRUARI

Visserligen brukar februari vara en kort månad, men ändå lite förvånande att endast fem arter tillkom på årslistan. En del var redan "avklarade" och andra väntade till mars. Periodvis bistert väder med omväxlande snö och barmark och Åsunden gjorde flera försök att dra på sig istäcket (vilket inte lyckades helt), så en del vårfåglar väntade lite.

De fem nytillskotten var en **havstrut** den 9:e, **sånglärka**, **spetsbergsgås** och **vitkindad gås** den 12:e. Spetsbergsgåsen var sedan fåtalig och sågs med max 4 ex på Bredgårdsgärde 19 mars-6 april - inga höstobsar. Många vitkindade sågs senare på sträck, ca 530 i senare delen av april och ca 3.700 i mitten av maj. Lite udda, tidsmässigt, blev en 20-flock sträckande NO i Pinebodalen 14 juni och därefter inga observationer under resten av året.

Den femte arten blev en tidig **strandskata**, som stod på iskanten utanför staden den 16:e, vilket blev fenologirekord för kommunen med två veckor (det tidigare rekordet från 3 mars var också detta två veckor tidigare än annars "normalt").

MARS

Första halvan av månaden blev rätt bister med isläggning, igen, även på de större sjöarna, inkl Sämsjön, Tolken och Mogden. Kalla nätter och snöfall vid flera tillfällen, även i slutet av månaden, gav kortvariga snötäcken men isarna gav åter vika efter hand.

En ensam **trana** på Bredgårdsgärde den 1:e fick inleda månadens återvändarparad. Den 4:e och 5:e kom den första **dubbeltrasten** och **morkullan** och under några dagar

kring månadens mitt sågs **ljungpipare, trädlärka, skrattnås, sävsparv, hämpling, taltrast, skogssnäppa** och **enkelbeckasin**.

Bland ovanligare arter var några **snösparvar**, både på Hössna mader och på Bredgårdsgärde. Ovanligt var även att 15 trädlärkor födosökte på en blöt delvis översvämmad strandäng i Marbäcksviken ett par dagar i månadsskiftet mars/april. Vattenståndet var nu väldigt högt och toppade på 164,73 m.ö.h. den 27-28:e för att sedan åter sakta börja sjunka undan. Mer om trädlärka under Häckningar nedan.

Den tredje 10-dagarsperioden såg ett dussin nyanländare, bl a **gransångare, sädesärta, brun** och **blå kärrhök**, de båda **lomarterna, stjärtand** och **fiskgjuse**. Ovanligare arter var **mindre sångsvan** - den första i Varnum den 20:e och därefter flera obsar (som mest 12 ex) Marbäck-Prången samt Hössna mader. Dessa obsar, inom en femdagarsperiod, blev de enda under året.

På den ovan nämnda strandängen i Marbäcksviken sågs två **skärpiplärkor** bland flera ängspiplärkor den 27-28:e (i snitt sedd var tredje år under 2000-talet).

Lite udda blev en obs av [**svart svan**] (klamrad parkrymling med ursprungsland Australien och platsar därför ej på Ap´s krysslista). Den kom insträckande tillsammans med några sångsvanar i Marbäcksviken den 25:e och fortsatte sedan norrut, kanske till Hornborgasjön, där några ex uppehållit sig sommartid några år. Tidigare obs i kommunen är 1 ex rastande vid Prången 20 mars 2009.

Årets första **ägretthäger** sågs sträcka norrut i Marbäcksviken den 30:e och sedan ytterligare några observationer under våren vid Prången, Mossabyggetdammen och Gärdsjön. Året blev sedan inte riktigt som "vanligt", då observationer nästan helt uteblev under hösten i Åsunden-Yttre Åsunden (antagligen beroende på högvattnet som inte tillät några grunda stränder), medan ett flertal rapporterades från Bredsjön, Mogden, Örsjö, Varnum och Nordsjön. Årets sista ägrett sågs i interväder vid Vädershalm, Mogden den 26 nov.

De första **vinterhämplingarna** sågs under en 10-dagarsperiod från den 31:e (= årsart nr 118) i Marbäcksområdet (som mest 17 ex) samt en på Hössna mader den 10 april. Därefter några höstobsar på samma lokaler i okt-nov.

Dubbeltrasten tycks bli allt vanligare och man ser den numera i ganska stora flockar under våren. Som mest sågs minst 75 ex födosöka på Bredgårdsgärde den 30:e (högsta antal som noterats i kommunen).

APRIL

Månaden inleddes med vintrigt väder med nyfallen snö, ca 10 cm snötäcke noterades. Årets första **storspovar** flög därför åt fel håll! Inte mindre än 19 ex i flock sågs flygande söderut över Marbäcksviken (en del gick ned vid Näsboholm) den 1:a. Även de sedan länge anlända tofsviporna fick kalla fötter och samlades i stora flockar där det gick att hitta mat de första aprildagarna. Flest var de på Bredgårdsgärde (430), vid Bystadsjön

(300) och vid Högagärde (250). Alltså ett tusental i kommunen dessa dagar, vilket är rekordsiffror för kommunen!

Efter några bistra dagar gav dock vintervädret vika och framåt mitten av månaden var det gott och väl tvåsiffrigt på plussidan, men ofta med nattfrost månaden ut och någon enstaka snöby också. Aprilväder som sig bör.

Efter de första dagarnas bistra väder började fler flyttfåglar hagla in. En ganska tidig **stenskvätta** sågs den 5:e, men sedan dröjde det innan fler av de vanliga arterna kom, såsom **lövsångare** den 14:e (ganska tidig) och **ladusvala** samma dag. Nästa svala blev **hussvala** den 16:e, medan **backsvalan** väntade till den 26:e. Däremellan **svarthätta**, **trädpiplärka**, **buskskvätta**, **göktyta**, **drillsnäppa**, och så den efterlängtrade **svartvita flugsnappare** den 25:e.

Det blev också en rik skörd av lite ovanligare och mer sparsamt förekommande arter. Dag tre sågs den första **rörhönan** (mer om denna senare), **skedand** den 6:e, följd av fler vårflyttare (som mest 15 ex i Marbäcksviken) observerade i Åsunden, Tolken och Mogden. I Hovs våtmark sågs en hona under häckningstid (8 juni) och denna hade föregåtts av ett par två veckor tidigare. Läge att hålla koll på denna art i våtmarken framöver. Höstens skedänder blev bara en enda, i Ruggeboviken 18 sept.

Näst på tur står **rödbena** i Marbäcksviken den 7:e, en av tre observationer under våren. Under höststräcket sågs sedan lite fler, främst vid Sjögården, Tolken, där det rätt låga vattenståndet gynnade rastade vadare. Nämnas kan också 6 ex vid Prången den 4 juni, tidigt men rimligen ändå fåglar på sydsträck.

Dagen därpå sågs ett **skäggmespar** i Gärdsjön (skulle nog kunna häcka här, men inga belägg för det). På samma lokal sågs under hösten upp till 17 ex 19-24 oktober och upp till 23 ex vid piren i Sämsjön 27-28 oktober.

Den första **bruna gladan** för året siktades i Timmele den 8:e, men mer om denna art under Häckning.

Nu är vi framme i tid för de första **ringtrastarna** och den första sågs i Rude, Tvärred den 9:e för att sedan följas av fler på andra lokaler. Största antal 7 ex på Bredgårdsgärde och sammanlagt sågs minst 17 ex fram till den 6 maj.

Årets enda **pärluggla** spelade strax öster om Åramossen den 9:e, numera en alltför sällan hörd uggla.

Tillägg 2022: I föregående rapport saknas pärlugglan helt, men efter rapportens färdigställande rapporterades en spelande på Ögårdsmossen, på gränsen till Tranemo kommun, den 27 april (= 202 arter 2022).

En **ejder**, hane, rastade i Åsunden utanför Skottek den 14:e och det blev den enda obsen detta år. Inte så konstigt, då förutom en obs även året innan, vi får titta i backspegeln ända till 2017 för att hitta något fynd i kommunen.

Den **brandkronade kungsfågeln** hade ett unikt uppträdande i kommunen detta år, åtminstone sett till antal rapporterade fåglar. Lätt att undgå, då dess högtoniga sångstrof är den som vanligtvis avslöjar artens närvaro. Först var två sjungande vid infarten till Vist skidbacke den 15:e (åtminstone en av dem under en hel månad framöver), två sjungande längs elljusspåret öster om Marbäck den 20:e, en sjungande vid Härna bygdegård 11-14 maj, en sjungande längs banvallen vid Sämsjön 12 maj, en sjungande i en grangallring öster Humla 20 maj, en sjungande i Pinebodalen öster Marbäck 13 juni-5 juli samt en sjungande vid norra infarten från 157:an i Marbäck den 5 juli. Om alla utgör olika individer var det sammanlagt 9 hanar (inga honor säkert observerade), vilket ska jämföras med totalt fyra sjungande hanar i kommunen tidigare!

Den första av årets fyra **svärtor** rastade i Marbäcksviken den 19:e. Den följdes sedan av tre höstobservationer, alla i Ruggeboviken (24 juli, 26 aug samt 4 okt, ett ex vardera).

Korpen är ju numera en rätt vanlig fågel, ofta sedd i högljudda par eller smågrupper. Vid orrspelslyssning på Äramossen tidig morron den 20:e uppdagades att en stor mängd korpar uppenbarligen övernattade här i träd i kanterna och ev på kraftledningsstolparna. Ca 80 ex räknades då. Långt senare, 4 dec, räknades ca 75 ex dragandes över Toarps säteri, men då mitt på dagen (kanske hade de besökt någon gemensam matplats?).

Stenfalken hör till de sparsamma genomsträckarna vår och höst, i år blev det fem under våren 23-30 april och sex under hösten 1 sept - 28 okt. Ofta ser man dessa i vild jakt efter någon småfågel på åkermarker.

Grönbenan är en av de talrikaste flyttande vadarna och förhoppningsvis häckar ännu några par på åtminstone Komosse, där spelande fågel har rapporterats även i år. Årets första sågs den 26:e i Mossabyggetdammen i Knätte. Denna lokal har kommit att bli den bästa rastplatsen i kommunen för grönbenor om våren. Här räknades som mest 180 ex när de var som flest 5-7 maj, vilket blev ett kommunrekord, med råge (tidigare högstanotering är 70 ex 11 maj 2020, från samma lokal)! På retursträcket ses den inte alls lika talrikt och då ej i Mossabyggetdammen, som nu har högvuxen vegetation.

Årets första **gluttsnäppa** (art nr 150) i dammarna på Övreskog, på månadens sista dag, får avsluta april. Ett femtiotal rapporter finns under året, de allra flesta från retursträcket i första juni-juli. Den sista obsen blev redan den 7 aug, också i ovan nämnda dammar.

MAJ

Värmen i maj började lite trevande, nattfrost flera nätter, men temperaturen blev snart tvåsiffrig och steg efterhand till ca 20°-25°, dvs skön sommarvärme, som stod sig månaden ut. Vad man skulle kunna klaga på är att det inte blev så mycket av "bakslagsväder" nattetid, vilket ofta kan resultera i rastande havsänder.

Månaden inleds med **gulärta**, **grönsångare**, **fisktärna** och **småspov** (3 ex i Marbäcksviken) dag ett. Småspoven är ingen dussinart precis, så det blev endast ytterligare en obs, nu på retursträcket, då 5 ex sågs sträckande SV i Ruggeboviken 16 aug. De följande tre dagarna anlände **rödstjärt**, **törnsångare**, **ärtsångare** och

sävsångare snart följda av **gök** (7:e), **rörsångare** och **grå flugsnappare** dagarna därpå samt **trädgårdssångare** den 10:e.

Som mest 4 **brushanar** sågs bland grönbenorna i Mossabyggetdammen 9-11:e, vilket blev hela vårskörden. Hösten blev sedan ännu klenare med endast en obs - en hane i Hovs våtmark 10 juni.

Ett **bergandpar** rastade i Prången den 9:e. Man får vara nöjd när arten når över "nollan", då den många år saknas helt i protokollet. Den flesta är senhöstobsar, ofta då stannande en tid. Sneglar man bakåt i tiden (2000-talet) så är flertalet obsar gjorda i Åsunden, endast några i Yttre Åsunden och en i Tolken.

En enda **prutgås** sågs under året, en ensam fågel på Bredgårdsgårde den 10:e. Vissa år saknas arten helt, men med lite tur kan ibland sträckande flockar ses kring månadsskiftet maj-juni eller under höststräcket.

Törnskatan står på tur den 11:e och samma dag ses **lärkfalk** och **bivråk**, sedan **tornseglare** dagen därpå, så **härmsångare** den 14:e och siste man bland de vanliga flyttarna, **kärrsångare**, den 15:e.

En **vit stork** rastade några timmar på kvällen den 11:e vid Gunnagården i Vist. Den övernattade sannolikt i närheten och sågs sedan morronen därpå flyga förbi Prången. Inte så vanlig, ett tiotal observationer under 2000-talet, varav 2 ex vid tre tillfällen.

En **trastsångare** sjöng vid Ätran i Humla den 20:e, blott tredje fyndet i kommunen under 2000-talet, senast 2014.

En riktig raritet är även **sommargylling**, som sjöng (och spelades in) vid Änga i Hökerum den 24:e. Fyra rapporter finns tidigare under 2000-talet i maj-juni.

Gräshoppsångaren (art nr 176) får avsluta maj månad. En sjöng vid Toren i Varnum den 27:e och månaden ut. Knappt årlig i kommunen numera.

Våtmarksinventeringen, en del i "Övervakning av fåglarnas populationsutveckling", på uppdrag av Naturvårdsverket, fortsatte även i år och den genomförs alltid i maj månad.

Lokaler som ingått sedan 2015, med varierande kontinuitet, är: Mellsjön, Fänneslundasjön, Kastryd viltvatten (Fänneslunda), Gärdsjön, Sydmeden (Humla), Nordmeden (Humla), Lundby damm, Dammen Yttergården (Böne), Viesjön, Rugeboviken, Haganäs (Yttre Åsunden), Mossabyggetdammen, Svensbo våtmark samt Hovs våtmark.

JUNI

Det sköna majvädret fortsatte i juni och en vecka in i månaden antecknades +27° och något mer än så den senare halvan av månaden, även om avslutningen blev något svalare. Nästan för varmt(?), men vädret gav goda förutsättningar för nattlyssning.

Alla hos oss vanligt förekommande arter är på plats sedan en halv månad tillbaka, så tillskotten i årslistan (7 st under juni) bör vara skapligt ovanliga arter. Först är årets enda **rosenfink**, som sjöng nära Ätran, i närheten av FG Bygg vid Lillsjön, den 3:e. Något färre än vanligt under senare år, och en tydlig kräftgång om man ser tillbaka på innevarande sekel.

Stora Kartamossen mellan staden och Hössna blev en "Hot spot" för **nattskärran** för några år sedan och även i år hördes två spelande i området, först den 6:e och sedan den 13:e. En satt i tallar helt nära Hössnavägen och kunde då både ses och höras. Ytterligare en hördes i trakten av Hökerum den 19:e. Det borde finnas fler, då man i grannkommunen detta år hörde arten på 30 lokaler. Mer eftersök krävs!

Den 15:e blev en bra kväll (även för mygg och knott), då en **kornknarr** spelade vid Vinsarpsbron, en **vaktel** i Åfärd och en **vattenrall** vid Löners sydända! De båda förstnämnda blev årets enda och vattenrallen den enda spelande (15-19:e). Under hösten hördes sedan vattenrall i Gärdsjön (som "vanligt"), men enbart lockläten. Inget bra år för någon av dessa tre arter.

På junilistan hamnar även **järpen** med årets första obs den 10:e. Notoriskt svår art att träffa på, och som antecknades i Humla-skogarna (som vanligt) vid tre tillfällen, men de finns där året runt!

Årets första **kärrensäppor** sågs vid Sjögården vid Tolken månadens sista dag. Fågelhösten är ju sedan länge redan igång, i varje fall för vadarna. Sjögården var ännu en bra rastplats för vadare, då vattenståndet i sjön var relativt lågt, åtminstone en tid, så upp till 14 kärrensäppor sågs här fram till slutet av juli. Vid Ruggeboviken räknades sammanlagt drygt 50 sträckande, de senaste 9 aug. F.ö. endast en rastande i stora dammen på Övreskog 5 aug. Kärrensäppan avslutar det första halvåret som nr 183 på listan.

Häckningar (några som häckade....och några som borde)

Nu ett stopp i kalendern för att se hur det gick för en del av våra häckfåglar, men några är skyddsklassade med information därefter.

Kricka

En vanlig art som häckar här och var, men antalet observerade häckningar är alltid få. Kullar observerades i Hovs våtmark, vid Sjögården i Tolken, Ruggeboviken, Gällstad reningsdammar samt i dammarna på Övreskogs soptipp.

Vigg

Observationer med häckningsindicier saknas helt detta år.

Tjäder

Att hitta någon häckning av tjäder är få förunnat. Ett bo med ägg dock funnet. På en annan lokal fanns 5 spelande tuppar och 4 honor, vilket borgar för fler häckningar, och därutöver ytterligare en spelande tupp. I övrigt ett dussintal observationer, väl spridda.

Orre

Det finns många observationer av spelande tuppar, men de kan ju sitta och kuttra lite var som helst. Inga högre häckningsindicier rapporterade.

[Rapphöna]

Det finns 8 rapporter från Nöre, där ett utsättningsprojekt pågår sedan 2016. Alla observationer gjordes under det första halvåret, som mest 9 ex. Arten är klamrad tills dess att en självbärande population har uppnåtts. Uppgifter om utsättningar 2023 saknas.

Turkduva

Turkduvorna i Blidsberg och Dalum har varit på plats även i år, även om det har varit lite glest med observationer. I Blidsberg endast rapporterad vid fyra tillfällen i augusti varav 4 ex den 7:e. Fyra adulta eller en familj, det är frågan. I Dalum gjordes lite fler observationer från januari till mitten av augusti, varav en sjungande 16 aug, men inga observationer med högre häckningskriterier än så. Som mest 4 ex sågs även här, men det var i januari.

Rörhöna

Den enda konstaterade häckningen var i en damm vid Tågården i Hällstad. Därutöver har fåglar under häckningstid noterats på flera platser med förutsättningar för häckning. En häckning brukar i regel röjas först då man ser ungar som visar sig öppet.

Smådopping

Ingen häckning kunde konstateras i Svensbo våtmark i år, men en vuxen sågs vid den tidigare boplatsen. Ett par höll till i Mossabyggetdammen i april-maj, men någon häckning kunde ej konstateras. Smådoppingar (som mest tre ex) sågs i Gärdsjön januari-mitten av april, men inga häckningskriterier uppnåddes. En årsunge sågs under ett par juliveckor i en damm i Romsås, men då inga adulta doppingar rapporterats tidigare under säsongen får man anta den kom från någon annan lokal. F.ö. ströobsar vid Sturebadet, stora dammen på Övreskog samt i Ätran i Humla.

Gråhakedopping

En ensam gråhake sågs i Lundby damm under tiden 15 april-13 maj, men den tycktes förbli ensam liksom de två senaste åren. År 2020 häckade ett par och fick ut två ungar. Gissningsvis är det den ena i paret som återkommer. Inga observationer i övrigt i kommunen i år.

Svarthakedopping

Inte en enda häckning konstaterad. Närmast häckning kommer ett par, där uppvaktning med bomaterial sågs, i Flogen, intill Flatasjön. Två par sågs en tid i Lundby damm, 1 par i dammen vid Tågården, Hällstad under två månader, men ej heller här lyckades de med häckning. Ett par blev bortmotade av sothönor i dammen vid Yttergården, Hällunda. Ensamma fåglar uppehöll sig i Gällstad reningsdammar och i Mossabyggetdammen. F.ö. ströfynd på flera platser i Åsunden under våren. Inga höstobservationer.

Strandskata

Som vanligt mängder av observationer av minst ett par vid Åsundenområdet, från Vist och söderut till Ruggeboviken. Sågs även på Lillön, där häckning konstaterades för två år sedan. Flertal observationer även i Sämsjön under häckningstid, men inte mer än så. Sak samma i Tolken. En obs från Mogden 30 april.

Mindre strandpipare

En pålitlig häckningslokal är Övreskog soptipp, där två häckningar genomfördes (3+3 ungar), dock oklart om det var två par (som faktiskt sågs där) eller om det ena paret hade en andrakull. Endast en rapport från närliggande Rönnåsens industriområde, där häckning skett ett flertal år. Hopp finns kanske, då den igenvuxna s.k. "strandpipartomten" under hösten röjdes från sly och kanske ser en renässans till kommande år? Håll koll!

En häckning genomfördes även vid Sjögården, Tolken, där åtminstone två små ungar sågs (trots att paret ruvade länge och boet hotades av stigande vattenstånd).

En varnande fågel sågs även i en bergtäkt norr Humla (möjlig häcklokal) och i Marbäcksviken höll två par till en tid, men ingen häckning konstaterad. F.ö. ströobservationer under flyttningstid i Varnum, Ruggeboviken, gödseldammarna på Bredgårdsgärde och vid Trehörningen.

Skrattmåsar

Den fortsatt bästa (och nästan den enda) häckningslokalen är Hovs våtmark, där åtminstone 65 årsungar sågs och upp till 430 adulta måsar räknades. F.ö. endast noterad häckande i Trehörningen, där 6 par ruvade på en liten ö. Vid Sjögården i Tolken sågs visserligen många skrattmåsar även i år, upp till 50-talet måsar, men inga belägg på häckning har rapporterats, förutom en flygg årsunge den 30 juni (kanske född på lokalen).

Gråtrut

Fyra par häckade, två i Tolken, ett i Grosken och ett i Vallsjön.

Storlom

Inte en enda lyckad häckning rapporterad, trots att 1-2 par fanns i Tolken, Trehörningen, Bredsjön, Grosken, Brängen (misslyckad häckning), Vallsjön, Lönern, Strängseredssjön och Rånnavägssjön - alla lokaler där lommar har häckat genom åren! F.ö. kan nämnas att upp till 15 ex sågs i Tolken efter häckningssäsongen.

Smålom

Inga fastställda häckningar, men lommar observerades på de enda kända häckningslokalerna Äramossen och Komosse. Gott om observationer i fiskesjöarna Åsunden och Sämsjön, som vanligt. Högsta antal 11 ex i Sämsjön 15 maj.

Fiskgjuse

Blott fyra lokaler med lyckad häckning kända samt en misslyckad. Rätt många observationer rapporterade från andra (fiske)sjöar, vilket antyder fler häckande par i kommunen.

Bivråk

Inga kända häckningar, men spelflygande fåglar sågs på flera platser antydande åtminstone revirmarkering.

Kungsörn

Nej, ingen häckning känd, men den borde väl snart börja häcka? Ett 20-tal observationer gjordes under året, de flesta i Komosse-området. En bra dag där var den 19 februari då minst 6 kungsörnar sågs i området och därtill tre havsörnar. Observationer finns även från närliggande Strängsered samt Knätte mader, Mogden och Villastaden. Observationer har gjorts under januari-april och november-december.

Brun kärrhök

Endast en häckning belagd, ett par fick ut två ungar i en av dammarna på Övreskog. Möjlig häckning vid Sjögården, Tolken och antagligen på fler vassrika lokaler, av förekomst under häckningstid att döma.

Röd glada

En enda belagd häckning ger en dålig bild av förekomsten numera. Antalet rapporter överstiger 400, sträcker sig över alla årets månader och är väl spridda i kommunen, även om kluster finns antydande områden med häckning. Stort antal: minst 20 sydsträckande i Nöre den 5 okt.

Brun glada

En häckning här också, återigen söder om Dalum, och i år blev det tre flygga ungar! Detta är paret, där den ena är försedd med GPS-sändare, som häckade här även 2022. Antalet rapporter i kommunen blev nära 100, där Ätradalen och Viskan dominerar. Gissningsvis finns något mer par i de västra delarna av kommunen.

Havsörn

Två häckningar även i år, båda paren fick ut 1 unge vardera. Ytterligare två områden har hyst örnar under häckningstid, men inga detaljer om eventuell häckning kända.

Hornuggla

En häckning resulterande i tre mattiggande ungar i Humla. Inga observationer f.ö. i kommunen. Gnagartillgången lär ha varit mager.

Berguv

Nej, ingen lyckad häckning kunde konstateras i år heller. I det välkända reviret verkar bara en ensam hane ha funnits och den har hoat flitigt. På ytterligare en lokal hördes en uv tillfälligt.

Kungsfiskare

Ett par häckade och fick ut två ungar. Det finns rätt många observationer av kungsfiskare under året (från 1 jan-31 dec!), nästan uteslutande i Åtrans och Viskans vattensystem. "Off side" var 2 ex i privat damm i Onsered, Tvärred ett par oktoberdagar.

Mindre hackspett

En häckning med fyra ungar i Romsås utgör den enda belagda häckningen. Därutöver några revir och ett flertal sjungande.

Spillkråka

Det kan synas märkligt att det bara finns en enda häckning belagd, i Åfärd, då det finns över 120 rapporter i övrigt, väl utspridda i kommunen.

Tornfalk

Endast fyra häckningar har rapporterats, alla i holk: Hössna mader, Knätte mader, söder Dalum och i Brunn. Trolig häckning på Vist industriområde, där minst 1 flygg ungfågel sågs. En avbruten häckning i Hällunda . Par i lämplig häckbiotop finns även rapporterade.

Lärkfalk

Som närmast häckning finns ett antal observationer under häckningstid i områden där häckning kan tänkas, inkl flygga ungfåglar. Svår art.

Trädlärka

På Rönnåsens industriområde, där arten har funnits några år nu och häckade 2021, rapporterades en sjungade fågel 18 mars-28 april, men inga fler tecken på häckning. Den 26 juli sågs två fåglar vid Hössnavägen några hundra meter norr om industriområdet och dessa kan mycket väl höra dit. Tillfälligt även en sjungande 3 maj på den närliggande "tippen", kanske också den kan knytas till industriområdet. Ytterligare några observationer i kommunen, varav en under hösten.

Backsvala

Häckning endast rapporterad från tre lokaler (andra kända lokaler från senare år har troligen ej besöks). I Hössna gamla grustag häckade ett 10-tal svalor och 10-15 bohål sågs. På Vist industriområde har häckning i matjordshögar förekommit på tre platser tidigare, i år enbart på Hammaregatan, där också ett tiotal svalor och bon sågs, men dessa förstördes då ny matjord tippades över bohålen. Lite bättre gick det för svalorna i matjordshögarna vid UBAB i Timmele, där ett 30-tal ungar sågs i 12-15 bohål (av totalt ett 70-tal). Som mest räknades här ett 30-tal svalor i luften.

Svart rödstjärt

På Karlsnäs industriområde uppehöll sig 2 ex (troligen ett par) 10 april-20 juni, men någon häckning konstaterades ej. På Vists industriområde konstaterades ett häckande par, som matade två ungar. Svarta rödstjärtar sågs här från 10 april till 28 oktober. Även på UBAB's fabriksområde i Timmele noterades en ad hane den 1 juli, men inga fler rapporter härifrån detta år. Slutligen fanns ett par på Lundby gård i Trädet, men utfallet är inte känt. Härutöver en ungfågel som sågs i Marbäck 30 juli.

Strömstare

Två häckningar blev kända. Den ena i Ätran vid musikaffären i Humla och den andra i Viskan vid Kvarnegården i Nitta. Vardera en unge noterades. Under häckningstid sågs strömstare också vid kraftstationen i Blidsberg, men ingen häckning rapporterad.

Gråsparv

Fortfarande rapporterad på stadiga lokaler i staden, några samhällen och gårdar, men arten är väl inte så eftertraktad i rapportsammanhang. Längre har den varit sparsam i antal (efter att "förr" ha varit betydligt talrikare). Högsta antalet som någonsin har rapporterats på Ap är 53 ex ätandes nysådda gräsfrön vid Sturebadet den 19 juli (på samma plats 50 ex 1 aug 2014), så visst finns de kvar. Fortsätt att rapportera, särskilt från lokaler utanför stadens gränser!

JULI

Nu är det semestertid och lite stiltje i skådandet. Många fåglar har redan börjat sitt semesterresande till sydligare nejder. Vadare och måsar lämnar oss redan. Det är också nu man får en aning om vad det ska bli för vattenstånd, inte minst i de stora sjöarna med Långegrund som hägrande fågelokal om hösten. Vattnet sjönk undan ca 20 cm i det torra vädret under juni, med juli blev lite hackigare och slutade på 5 cm upp. Dessvärre fortsatte det så och i slutet av augusti förstod man att det var kört. Nu upp ytterligare 35 cm och mätaren vid Forsa visade 164,35 m.ö.h. Sju cm ned till sista september, men vad hjälper det. Året slutade i ett rejält högvatten och slutade i 164,71 m.ö.h., dvs minst 1,5 m högre än "önskvärt". Långegrund såg aldrig dagens ljus detta år, så inga vadare kunde rasta där och det gick ej heller att ta sig dit.

Vädret var växlande med åtskilliga dagar med regnskurar och måttlig temperatur, vanligtvis rumstemperatur eller lite lägre. Ett undantag blev den 9:e med närmare 30 grader. Hyggliga förutsättningar (dvs dåligt väder) för att se arktiska vadare fanns, men det blev ändå inte så mycket av den varan.

Den första nya arten på höstlistan blev **dvärgmåsa**, som sågs i Ruggeboviken den 11: och 24:e samt den 9 augusti, sammanlagt blott 5 ex.

En **spovsnäppa** rastade vid Sjögården den 11:e och sågs sträckande med kärrsnäppor i Ruggeboviken den 27:e.

Vid Sjögården rastade en **mosnäppa** den 16-18:e och det blev den enda detta år.

Skräntärnan är också en ovanlig art och en enda sågs. Det var en gammal fågel som först fodosökte utanför båthamnen vid Långegrund den 22:e, men den blev mobbad av en gråtrut och drog sig ut över Långegrund och försvann.

Nästa tärna blev en sträckande **svarttärna** den 24:e, och fem resp. två ex sågs sedan här även den 9:e och 10 augusti, alla i Ruggeboviken.

Ännu en tärnart sågs enbart i Ruggeboviken detta år. **Silvertärna** noterades fyra dagar 24 juli-10 augusti med som mest 105 sträckande den första dagen. Rekordantal för kommunen.

Fler vadare på gång och nästa art på listan är **roskarl**. En adult sträckande i Ruggeboviken den 27:e och senare en juvenil på samma plats 8 augusti. Under 2000-

talet bara observerad vid fyra tillfällen, långt ifrån årlig alltså - Sjögården 2015, Ruggeboviken 2015 och 2009 (5 ex) samt i stora dammen på Övreskog 2004, alla i juli.

Nästa vadare på tur är **kustpipare** och även här blev Ruggeboviken den enda obslokalen. Vardera 1 ex sträckande den 27:e samt 9:e och 16 augusti. Gott och väl årlig och ibland i större antal, där de högsta siffrorna är 90 ex den 10 aug 2008 och 65 ex en vecka tidigare (alla sträckande SV över Yttre Åsunden). Den 27:e hade **strandskatan** en bra dag, då en flock på 35 ex sträckte SV i Ruggeboviken.

Sista arten i månaden (nr 193) blev **större strandpipare** den 31:e. Ett ex rastade i stora dammen på Övreskog för att sedan följas av några fler här fram till 13 augusti. Utöver dessa endast en sträckande i Varnum 6 sept. Ett synnerligen magert år som delvis får skyllas på avsaknad av grunda stränder, fr a i Åsundensjöarna.

AUGUSTI

Vädret fortsatte som under juli med måttlig värme, sällan över 20°, och många dagar med dugg/skurar.

Fortsatt lite trögt med skådandet, verkar det som. Två arter, båda vadare, tillkom under månaden. Den första blev **myrspov** med fyra sträckande SV vid Ruggeboviken den 9:e och därpå en sträckande SV vid Gärdsjön den 13:e. Det var alla detta år. Lite fler brukar det bli. 2009 toppar med drygt 400 och därefter 2007 med häften så många, alla sträckande SV.

Den andra arten blev **kustsnäppa** (nr 195 i årsprotokollet). Fyra sträckte SV vid Ruggeboviken den 16:e och de blev alla detta år. Lite fler kustsnäppor än så ses de flesta år. Som mest har 155 ex räknats på SV-sträck (2005 i Ruggeboviken).

En bra sträckdag hade **bivråken** den 27:e. Ca 40 ex räknades i Knätte (kl 10:30-11:30) och minst 38 på Hössna mader (kl 11:15-13:25). Lokalerna ligger i linje med varandra i sydlig riktning, så man får anta att en del var dubbelräknade, men inte alla.

SEPTEMBER

Nu är det lite mer höstkänsla i markerna, även om den första halvan bjöd på god värme. Efterhand blev det lite mer moderata temperaturer och ett flertal dagar med regn eller skurar.

Många arter är under flyttning nu och bland nytillskotten för året hör en sydväststräckande **rödstrupig piplärka** i Varnum den 6:e och sedan en rastande på Bredgårdsgårde den 18:e. Denna piplärka är inte så vanlig, ej årligen sedd, och det finns bara 35 rapporter under 2000-talet. Nästan alltid är det locklätet som röjer arten.

Nästa nya årsart är **svartsnäppa** - en noterades vid Gärdsjön den 9:e och det blev den enda det här året. Svartsnäppan ses fåtaligt de flesta år, men inte alla. Största antal under 2000-talet är en flock om 15 ex på Hössna mader 11 juni 2011 (antagligen mest honor, på väg söderut).

Stäpphöken är en art som blir allt vanligare som genomsträckare i landet, särskilt under hösten. Den 17:e sågs en ungfågel i Varnum och en annan vid Vist industriområde samma dag. Tidigare finns endast tre fynd i kommunen (en ungfågel vid Långegrund 5 sept 2013, en ad hona i Gullered 14 april 2018 samt en ad hane på Knätte mader 15 april 2022). Stäpphöken fick nummerlapp 198.

Ringduvan är ju en vanlig art som man numera ser några av även vintertid. Inte så vanligt dock att de ertappas häckande på hösten. I ett körsbärsträd på Anemonvägen 5, Fredriksberg, ruvade ett par och en minst veckogammal unge kunde ses i boet den 9 september. Den 17:e hade den lämnat boet, ej fullfjädrad, men kunde flyga bra. Sågs ej mer.

OKTOBER

Inledningen av månaden bjöd på hyggliga temperaturer, men snart kom svalare väder, en del nattfrost och t.o.m. lite snöfall någon dag. Rätt blåsigt en del dagar. Inte så mycket regn antecknat, men ändå steg vattnet i Åsundensjöarna med 20 cm under månaden.

Den 5:e var en dag med växlande molnighet, frisk NV-vind och ca +12°. Dagen hade föregåtts av friska västvindar och den lilla vindkantringen räckte tydligen för att tranor och rovfåglar tyckte att det var läge att dra söderut. Under några timmar i Nöre räknades 6.400 **tranor** (plus 1.300 i Varnum samma dag) och 260 **ormvråkar**, där de största skruvarna var på ca 75 och 65 ex, som mest 115 vråkar i luften samtidigt. Även den 1:a sträckte en hel del tranor, som mest 2.100 i Ruggeboviken och efter dessa dagar tycks de flesta ha lämnat Hornborgasjön, varifrån säkert de flesta hade startat (som mest räknades här 23.700 den 2:e). Och som redan nämnts fick vråkarna ovan sällskap av bl a 20 **röda glador**.

Det var ont om bra rastplatser för **dvärgbeckasinen** i år. De flesta annars goda grunda stränder stod under vatten. En ny lokal prövades, Mossabyggetdammen, sedan en tid tömd på det mesta vattnet och som därför erbjöd bra rastplatser. Den 7:e ertappades 3 ex där och arten sågs här sedan vid tre tillfällen fram till den 15:e. Ett ex sågs också på Nordmaden i Humla den 29:e. Denna lilla beckasin blev nr 199 på listan och det enda nytillskottet denna månad.

NOVEMBER

Denna månad är sällan något att hoppas på när det gäller gott väder. Mössan på för det mesta och efter månadens mitt var det kyligt kring nollan och närmare slutet kom en del snöbyar också, fler minusgrader och isen började lägga sig i kanterna även på Åsunden.

Överraskningarna nu är få, men en sådan, dessutom på en udda lokal, var en **alfågelhane** som tillsammans med nio **småskrakar** rastade i Flatasjön den 9:e. Enda fyndet av alfågel detta år och den blev nr 200 på årslistan och därmed årets sista art. Alfågeln är årlig i kommunen, men inte så mycket mer än så, drygt ett 30-tal fynd under 2000-talet. Småskranken är en något vanligare rastare under flyttningen och antalet blev ungefär 8 fynd utöver det nämnda, alla i Åsunden förutom ett i Sämsjön.

Sent ute denna höst var en sydsträckande **trana** i Vist den 15:e och en **morkulla** i Åfärd den 21:e. De sista **tofsviporna** (20 ex) för året sågs på Hössna mader den 10:e.

DECEMBER

Vädret växlade flera gånger mellan isläggning och tö, regn och snö. En vecka in i månaden kom det rejält med snö som gav skidföre och även Julafton blev vit. Isen la sig periodvis och med nattfrost var större delen av Åsunden isbelagd, men vind och plusgrader röjde undan denna. Året slutade med i stort sett barmark och åtminstone Åsunden var åter i stort sett isfri. Is dock på mindre sjöar.

Bristen på bär för **sidensvansar** och **trastar** var påtaglig även i år. Nästan inga rönnbär och därmed bara ett fåtal **björktrastar** och sidensvansar kvar vid årets slut. Inga rödvingar rapporterades under hela december. Däremot en sen **dubbeltrast** i Marbäck den 21:e.

Andra kvardröjare till årets slut var en **forsärsla** vid stadens reningsverk, några **rödhakar**, **skäggdopping**, **bläsgås** och **sädgås**.

En **brunsiska** (numera betraktad som en underart till gråsiska), tillika årets enda, på matning i Marbäck på Juldagen får avsluta årets kavalkad över fågelobservationerna i kommunen 2023.

Det som inte kom med, eller som har "missats" i denna genomgång, finns förstås att se på Artportalen, **Artportalen.se** Denna fågelrapport finns även att läsa på Naturskyddsföreningens (UNF) hemsida **ulricehamn.naturskyddsforeningen.se** , där även äldre rapporter fr.o.m. 2007 finns att arkiverade.

Fågelgruppens hemsida är nu nedlagd, men allt innehåll är överflyttat till UNF-sidan (länken ovan) och finns under fliken "Fågelgruppen", med undantag för Gästboken, som är borttagen efter att under flera år ha varit oanvänd. Använd UNF-sidan fortsättningsvis för att se senaste veckans rapporter på Artportalen, UFG's Facebooksida och mycket annat.

Förutom Facebook finns även en "Band"-grupp, som man når via en app på telefonen (hämtas gratis där man hämtar appar). Via denna app får man färskare fågelnyheter och kan själv rapportera om man ser något som andra kan vara intresserade av. Nu i början av februari 2024 är 164 fågelintresserade anslutna!

Viktigast av allt är dock att du rapporterar dina fågelobservationer på Artportalen, **Artportalen.se** ! Då kommer dina fågelobservationer till nytta även i framtiden, tillsammans med de över 71 miljoner(!) fågelrapporter i landet som redan finns inlagda.

Ett nytt fågelår är redan igång och våren har gjort trevande försök, så här i början av februari 2024. Snart nog blir det mer av den varan. Var beredd!

Fågelgruppen, februari 2024, gm
Jan Andersson
e-post: januhamn@telia.com
sms: 0705 55 149 39